

NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE
(ISSN 0027-9358)
WASHINGTON, DC., U.S.A. 20036

SECOND-CLASS POSTAGE PAID
AT WASHINGTON, D.C.
AND AT ADDITIONAL MAILING OFFICES

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-108

Moving?

PLEASE PRINT YOUR NEW ADDRESS BELOW:

ADDRESS

CITY

STATE/DISTRICT

POSTAL CODE

COUNTRY

CLIP THIS FORM AND THE ADDRESS LABEL →

SEND TO: NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY
POST OFFICE BOX 2174
WASHINGTON, DC 20013

(PLEASE ALLOW EIGHT WEEKS ADVANCE NOTICE)

554515060KYZZZZ130Z4 X
EXP 1293
MR ORHAN SAIK GOKYAY
DR FAZIL GOKCEORENSOK 13
GOZTEPE ISTANBUL TURKEY

Printed Matter—Second Class

(Baha Dürder'in yeditepe dergisinin 15.Nisan.1958 sayı 153; 1.Mayıs.1958, sayı 154; 15.Temmuz.1958, sayı 159; 1.Ağustos.1958, sayı 160 numaralarından kısaltılmıştır)

Dilimizde tiyatro kitaplarının ilgili konulara göre üç koldan inceleme: z gerekir:

1.- Tiyatronun uygulama kısmı dahil bütün meselelerinden bahseden eserler.

2.- Genel olarak tiyatro sanatına ait makaleleri ihtiva eden kitaplar,

3.- Tiyatronun gelişimini ve tarihini inceleyen kitaplar; bunlardan birinci kısmı , tiyatro, sahne, aktör, makyaj, ışık, dekor, kostüm... gibi bilgileri ayakta tutacak, hattâ, içerlerinden bazı ları, bize pratik bilgiler verecektir.

İkinci kısımdakiler ise, sadece tiyatro makalelerini ihtiva eden kitaplar olacaktır ki bilhassa gençleri bu sanatla daimî ilgi halinde tutması bakımından tavsiye edilebilir.

Üçüncü gurup ise genel olarak edebiyat ve sanat tarihi çerçevesi içinde tiyatro tarihini ele almış kitaplardır.

1.- Tiyatro(1933)

Önce Devlet basımında basılıp 1955 te İstanbul Şehir Tiyatrosunun yayınladığı bir dergi olan **Türk Tiyatrosunda** forma halinde basılıp tekrar okuyuculara sunulan bu kitap, tiyatro ile ilgili bulunanların -özet halinde de olsa- ana kitap olarak ellerinde bulduracakları çok değerli bir eserdir.,

Kitabı karıştıracak olursak, tiyatronun ne olduğu, tiyatrô hakkında çeşitli iddialar; dram ve kome inin açıklanmasını bu kitapta görürüz. Bilhassa lirik tiyatro ~~çeşitliklerinden~~ adı altında toplıyabileceğimiz müzikli tiyatro çeşitlerinden: Opera, ~~oprea~~-komik, oprea-buff, operet, bale, komedi müzikal, revü, skeç, pandomima, komedi çeşitlerinden: satir, fars, buff, vodvil, kome i bürlesk, kome i légér, komedi santimental, mörns komedisi grotesk; dram çeşitlerinden: Piyes, tezli piyes, ihtiras piyesi, ıstırap piyesi, korku piyesi, polisiye piyes, kahramanlık dramları, melodram, trajikomik, fantezi pastoral, feeri ve bu piyesteki ~~meledramlarla~~ monologlarla diyalogların düzeni üzerinde görüşler, bilhassa aktörün ne olduğu, rejisörün sahnede vazifeleri ve piyese mizanzen katma sanatı hakkında fikirler eklenmektedir. Bu küçük kitap, bize tiyatro bilgilerinin hudutlarını da çizmektedir.

2.- Yurtta Tiyatro(1935)

Ertuğrul Muhsin'in **1931 de Darülbedayi** dergisinde Ahmet Rıdvan adıyla neşrettiği makaleler. Bunlarda rejisör, adam seçmek, piyes seçmek, rol tevzii, okuma provaları, suflör, heveskâr temsilleri gibi amatörlerin ihtiyaç hissettikleri konular bulunmaktadır. Bu makaleler daha sonra **Yedi Gün** dergisinde (sayı 138-150) tekrar yayınlanmıştır.

Bu yazılarda: "temsil yerinin seçilmesi ve hazırlanması, piyesin bulunması ve sahneye konması, piyese lâzım olan dekorların hazırlanması, gibi konular ele alınmış ve temsil verecekleri idare, sanat, teknik ve teşkilâtın nasıl ~~diması~~ organize e ileceği etraflıca açıklanmıştır. Bilhassa bu yazılardan faydalanacağımız kısımlar, çok açık anlatılmış bulunuyor: " En basit anlamda sahne hazırlığı, elektriklerin yerleştirilmesi, ışıklardan faydalanma, iskelet halinde dekor kurma, gerekli bez perdelerin hazırlığı, ön, yan, iç ışıkların ayarlanması, elektrik tekniği

2)

rejisörün şahsiyeti, rejisör oyunun haricinde kalmalıdır, heveskâr temsillerini yükseltecek rejisördür, rejisörlük için doğuştan lâzım olan kabiliyetler..." gibi promlemlerin açıklanması, bu yazı berisinin en dikkati çeken taraflarındır.

Yazar, eser seçmek, üzerinde de durmaktadır. Bu işte vakıa bir parça profesyonel sahneler amaç tutulmuştur ama öğütlerden amatörler de faydalanabilir. Muhsin Ertuğrul, seçilen eserin, ortaya koymak istediği fikrin, konu ve karakterlerin, seyirci seviyesinin, tiyatro dilinin nasıl gerektiğini olması gerektiğini, rollerin, yapılan dekor ve hazırlanan sahnelerin başarıda ne derecede etkisi bulunduğunu da isbatlamaktadır.

3.- Sahne (1939)

Cumhuriyet Halk Partisi yayınlarından "Klavuz Kitap I, Sahne" adını taşıyan bu eserde krokiler, resimler yer almıştır. Bunlara bakarak istediğimiz gibi sahne kurmamız kolaylaşmaktadır. Kitapta: "Sahne, manzara dekorları, daha büyük sahneler, sahne içinde yapılacak muvakkat yükseklikler, askı boruları, sema perdesi, ışık tesisatı, dekor ve sahne tertibatı" gibi ana meselelerin kısaca halline çalışılmaktadır.

4.- Tiyatroda Yardımcı Elemanlar (Konuşmalar II, 1941)

Saim Bilge (Bilga) nin bizzat uyguluyarak, içinde yetiştiği tiyatro teknisiyenliği, kendi mesleğinin verimlerindenidir. Tiyatroda yardımcı Elemanlar adını taşıyan bu seri yazı, amatörler için hakikaten gerekli malzemeyi ihtiva eder. Netekim "aksesuvar ve aksesuvarcı, kondüvit, suflör, makinist, sahne tertibatı ve ressam, marangoz, gardrop memuru, elektrikçi, sahne âmâri, rejisör, makyajcı, dekor, müdevver sema, siluet dekor boyamak, fon boyamak, çimen halısı yapmak, rol yazma ve ilk prova, noktalama, figüranlar ve aktörler "başlıklarını taşıyan konular amatörler rehberlik edecek mahiyettedir.

5.- Makyaj (1941)

İsmail Galip Arca (İ. Galip) tarafından yazılmış, Halkevleri yayınlarından olup "Klavuz Kitaplar VIII, Tiyatroda "makyaj" adıyla neşredilmiştir. Eser dilimizde amatörler için başvurulacak tek kitap sayılabilir. Eser makyajın tarihi ile başlıyor; bir parça makyajın tarihine temas ediyor ve sonra doğrudan doğruya pratik olarak makyaj tekniğine giriyor.

Yazar, mimiklerin manalarına göre çeşitlerini sıraladıktan sonra kompozisyonda kemiklerin nasıl belirtilmesi gerektiğini, makyaj takımlarının nelerden ibaret olacağını ve bilhassa makyaj tekniğini öğretiyor. Bu kısımda en önemli promlemler yüz uzuvlarına, yani kaşlara, alına, gözlere, buruna nasıl ifade verileceği işleridir. Bunun kadar için bilgi kadar tecrübenin rolünü de unutmamak lâzımdır. Netekim perukların da mühim bir rolü olduğunu bu kitaptan öğreniyoruz.

Kitap 72. sahifesine kadar makyajın yapılmasını öğretiyor. Bundan sonra silmek işi geliyor. Bu da mühimdir, yoksa yüzümüzü berbat ederiz. Eserde 101 fotoğraf ve resim vardır. Bunlar ayrı ayrı, makyajlı aktörlerin fotoğrafları olduğu kadar, pratik bilgi vermek için özel olarak çizilmiş resimlerdir de..

"makyaja Ait Bazı Makaleler

Darülbedayi (Türk Tiyatresi) dergisinin içindekiler:

- Makyaj incelikleri, Vecihe Ziya, sayı 19.
- Fiziyonomi, İ. Galip, 56, 57, 58
- Makyaj, D. R. 74, 75
- Fiziyoloji ve Tiyatro, 138

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-108/1

1.- Tiyatro Sanatı (1936)

Selâmi İzzet Se es'in bu konuda yazılmış üç kitabından ilki olan bu eser iki an bölümden ibarettir: Birinci bölümü tiyatro sanatı ile ilgili yazılardan meydana gelmiştir ki bunlar yazılırken -yazarın bildirdiğine göre- Fortunat Strowky, Germaine Durriere, Dorothy Knowles ve Rene Lauret adlı yazarlardan faydalanmıştır. Bu birinci bölümün yazıları şu başlıkları taşıyor: Sahne ve sahneye karşı güzel sanatlar, Tiyatro salonundaki bin kişi bir kişi gibidir, Sahne eseri serap yaratmalıdır, muhabbet uyandırmalı, dinamik olmalıdır, tiyatro münnevverin zevki, eğlencesi, malı oldu, motor ve makina sahne sanatının yardımcısıdır. Dekor ya stilize, ya realist veya şairanelir, ışık sahneye can verir, aktörün hayatîyetini artırır, modern sahnede durum ve kimildanış, tiyatro zengin, noksansız bir dildir. Tiyatro ne ahlâkî ne de ~~xyta~~ahlâkîdir. Yabancı eserleri beğenmiyebiliriz, fakat tanımağa mecburuz. Harb cephesinde tiyatro..

Kitabın ikinci bölümünde ise, 1935-36 tiyatro sezonunda İstanbul Şehir Tiyatrosunda oynanan Cürüm ve eza, Hamlet, Madam San Jen, İnsanlık Komedi, Müfettiş, Yarasa ve yerli bir piyesin tenkidi var.

2.- Tiyatro Konuşmaları (1936)

Selâmi İzzetin bu ikinci kitabı da gene konu bakımından yazıları iki kısımda toplamıştır: Tiyatro problemlerine dair yazılar, eleştirmeler.. Bu eleştirmeler, 1935-36 tiyatro sezonunda oynanan eserlere aittir. Bu yazılar Gaston Baty, Rene Chavance, E. Caro, M. Hofmann ve Necmettin Sadak'tan faydalanılarak yazılmıştır: Sosyoloji bakımından tiyatro, Tiyatro Oyun değildir. Tiyatro Mektebi. Alaman rejisörünün gördükleri. Tiyatroda manevî verim. Rus tiyatro tarihi... İkinci kısımda Dostoyevski, Shakespeare, Goethe gibi klasiklerin, Karamazof kardeşler, ölçü, Faust gibi eserleri münasebetiyle yapılan eleştirmeler vardır.

3.- Tiyatroya "air (1938)

Bu eser de aynı yazarındır. İki bölüm olan bu kitabın ilk bölümünde çeşitli meselelere ait yazılar; ikincide ise 1936-37 tiyatro mevsim eleştirmeleri vardır. Bu suretle : Molyeri dilimize çevirmeliyiz. Bir kültür hadisesi. Edebiyat gecesi. Opera meselesi. Bestelerin ilhamı, güftelerin ilhamının okumuş; eleştirmek yazıları dolayısıyla Shakespeare'in Makbet'ini, Bouheliir'nin Bir kadının hayatı'nı, Gorkinin Ayak Takımı arasında'sını, Ibsen'in Yaban Ördeği'ni tekrar hatırlamış oluyoruz.

4.- Tiyatro Bilgisi (1944)

Selim Nüzhet Gerçek'in 'Türkiye Yayınevi Sahne Yayınları' serisi içinde çıkan bu kitap, muhtelif tarihlerde Akşam gazetesinde yazdığı tiyatro yazılarının bir araya gelmiş şeklidir. Eserdeki yazılar: 1.- Tiyatro kanunları- tiyatronun tarif. 2- kaç türlü aktör vardır- roller nasıl seçilir? 3.- Günlük telaffuz- Sahne telaffuzu (bu bahse diksiyon yazımızda tekrar döneceğiz)-4. Gemier'nin tiyatro meslek mektebi. 5- Büyük sanatkâr Lucien Guitry. 6.- Tiyatroya da itibarını kazandıralım. 7- Rollerin tasnif denemesi ve hazırlanması. 8- Piyeslerin taksimi- Perde ve tablo. 9- Georges Polti'nin eseri. *1017* Otuz

4)

altı durum. 10- ~~Özet~~ Bir piyesin otuz altı duruma tatbik ve tahlili. 11- Piyes yazarken bilinmesi faydalı mülâhazalar. 12- Türk mevzulu piyesler. 13.- mizansen- dün ve bugün. 14- bir piyesin sahneye konuşu- Metöransen. 15- Antoine ve Türk tiyatrosuna hizmetleri. 16- Jacques Copeau ve tiyatrosu. 17- Avangard tiyatroları. 18- Tiyatro ve biz. 19- Netice.

5.- Tiyatro-Aktör

Remzi Ayhan'ın Mersin'de bastırıldığı bu kitap ilkin sosyolojite tiyatro münasebetlerini el alıyor, ilk insanların tiyatro kavramını inceliyerek pedagoji ile tiyatronun münasebetlerine geçiyor. İndî, hattâ bir çok ders kitaplarında bol miktarda raslanan sathî bilgilerle bu ilgileri içceliyen kitap psikolojinin, fiziyolojinin de tiyatro ile irtibatını belirtmeye savaşıyor. Daha sonraları, aktörün de bu müesses ile ilgisine temas ederek umumi sanata anlayışı etrafında tiyatronun sınırlarını çiziyor. Daha sonra: Rejisör, Türk Milli Tiyatrosu, Bölge tiyatroları, tiyatronun devletleşmesi, Sofokles Tiyatrosu, Argos Tiyatrosu, Korigis tiyatrosu', Pompei tiyatrosu'nda da, gene amatör herkesin not defterinde bulunan bilgileri dozu ile bahsederek, ilk yazımız da Kemal Küçük'ün Tiyatro adlı eserinde vukufu verdiği **Tiyatro Çeşitleri** bilgisine de kısaca ve tabii sathî temas ediyor.

6.- Tiyatro Tahlilleri (1945)

Muzaffer Gökmen'in Ankara'da Sonhavadis matbaasında bastırıldığı bu kitap, iki makalesinin birinde iki, ötekinde üç tane eser incelemek suretiyle beş telif, onbeş tercüme veya kitap haline gelmiş yirmi piyesin tenkitlerini ihtiva ediyor.

Bir başlangıç bir de önsözden sonra sıralanan yazılarda hakikate orijinal bir görüşle eserler tahlil eilmektedir. Her yazının arkasındaki seçilmiş örnekler de esere ayrıca bir antoloji mahiyetini vermektedir.

Tahlili yapılan eserler şunlardır:

a) tercüme ya da adaptasyonlar:

Jül Sezar, Minna von Barnhelm, Dünya gözü ile, Otelci Kadın, Kibarlık Budalası, Kral Ödipus ve Antigon, Olga, Yanlışlıklar komedisi (üç eserden bahseden makalede). Teklif, Bay Billur ile bayan Tunç Bizim Şehir, Şamdancı, Kahvehane, Ramak Aldı, Faust.

b) Telifler:

Köşebaşı, Yazılan Bozulmaz, Kadınlar arasında, Kerem (Opera), Köroğlu.

7.- Üç Duvarlı Dünya (1951)

Suat Taşer'in bu eseri iki bölümdür.

a) Kendi görüşlerini belirten yazılar:

Üç Duvarlı dünya, aktör ve aktörlük, sahne sempatisi, tiyatro ve gençlik, tiyatro ve yasak, tiyatrodaki psikolojik iklim, sanatta tabiiyet meselesi, tiyatronun sihiri, tiyatrodaki görüş, amatör tiyatro ihtiyacı, tiyatro konuşmaları I, II, III, piyeste diyalog ve drammatizasyon payı, tiyatro eserlerinin unsurları, müellifin sahnedeki yeri, aktörün sahnedeki yeri, müellif-aktör-rejisör.

b) Çeviri yazılar:

Demek aktör olmak istiyorsun? (Beverley Nichols), Karakter inşasında perspektif (Constantin Stanislavski), Aktörden şaire (James Donald), Çehov'ta büyüünün sırrı (Lynton Hudson), iyi piyes yazmak için (W.S. Maugham)...

8.- Tiyatro Meseleleri (1952)

Suat Taşer'in bu eseri de iki bölümdür. Birinci bölümde: Tiyatro

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 058-103/1

5)

ve eğitim, Okul ve tiyatro, Okul tiyatroları, Türk tiyatrosu nasıl doğabilir, Türk tiyatrosunun on şartı, Piyes yazarı ve sahne, Tragedya ve komedy, Halkı ilgilendiren piyes, Tiyatro ve tenkit, Tiyatroda tenkitçinin rolü, Çocuk ve tiyatro, Sinema ve tiyatro... İkinci bölümde ise gene tercüme yazılar toplanmaktadır: Tiyatro milletlerarası bir sanat mıdır? Çocuk seyirci, Shaw'ın rejisörlere kaideleri, Shaw'ın cevabı... gibi faydalı yazılardır.

9.- Bir Dünya ki.. (1956)

Yine Suat Aşer'in kitabı. İndekiler: Tiyatrodan ne anlıyoruz? Tiyatrodan ne bekliyoruz? - Tiyatro anlayışı- Tiyatronun kurtuluşu- Kötü tiyatro- Tiyatroyu nasıl kurtarabiliriz?- Teknik arkadan gelsin- Devrimci gençlik ve tiyatro- İngiliz aktör-rejisörü ile bir konuşma- Amatör tiyatrolarının kusurları- Türk tiyatrosunun konusu- Gözyaşı mı kahleha mı?- Aktörün çilesi- Piyes yazarının çilesi- Piyesin macerası -Dil ve tiyatro - Cadırlı tiyatrolar - Yurt ölçüsünde tiyatrolar - Perdeler kapandı- Tiyatro ve ahlâk.

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 029-108/1

82I

Türk Şiiri

.02

Dramatik Şiir

Ali Haydar: Sergüzeşt-i Perviz (1866)
İkinci Ersas (1866)
Rüya Oyunu

Abdülhak Hâmit:

Sardanapal (1875)
Nesteren (1876)
Nazife (1877)
Eşber (1879)
Zeyneb (manzum ve mensur)
Finten (Bazı kısımlar manzum) 1886
İlhan (1913)
Turhan (1916)
Abdullahıssagır (1915)
Tezer
Tayflar Geçidi (1915)
Ruhlar (1918)
Arziler (1922)
Hakan (1935)
Yabancı Dostlar (1924)
Kahbe (manzum-mensur) 1886

Halit Fahri Ozansoy:

Baykuş (1916)
Sönen Kandiller (1926)
İlk Şair (1923)

Yusuf Ziya Ortaç:

Binnaz (1919)

Faruk Nafiz Çamlıbel:

Akın (1931)
Özyurt (1932)
Kahraman (1933)
Canavar (1924)

Salahaddin Batu:

Kerem

Not: Halk Edebiyatındaki Gelin-Kız, Çiçekler arasındaki münazaralarla
Divan edebiyatında kalem-kılıç, yaz-kış gibi münazaralar da bu
bölüme alınabilir.

.03

Romantik ve Epik (destanî) Şiir

Alp Ertunga Destanı-parçalar halinde)
Oğuz Destanı (Parça halinde)
Köroğlu Destanı
Genç Osman Destanı
Yahya Kemal Beyatlı: Selimname

Not: Halk Edebiyatının Destan adıyla anılan şiirleri de bu kısma alı-
nabilir, fakat bunların bir bir tesbiti uzun sürecektir.

yaxxxxxxxxxLirikxşiiix

2)

.04

Lirik Şiir

XIII.-XIV.Asır
Ynus Emre
Nesimi
Ahmedî
Kadı Burhaneddin

XV.Asır

Şeyhî
Ahmet Paşa
"ecati
Mihri Hatun
Visali

XVI.Asır

Zati
Hayali
Baki
Fuzuli
Hayretî
İshak Çelebi
Yahya Bey
Usuli
Rahmi
Emirî
Nev'î
Gazali

Öksüz Dede
Hayali
Kul Mehmet

XVII.Asır

Şeyhülislam Yahya Efendi
Bahai
Vecdi
Fehim
Naili-i Kadim
Neşatî
"evri
Fasih Dede
Rami Mehmet Paşa
Azmi-zade "aleti

Karaca Oğlan
Kul-oğlu
Aşık Ömer
Gevherî

XVIII.Asır

Nazim
Nahifi
"eyyit Vehbi
Neyli
İzzet Ali Paşa
Osman-zade Taib
Nedim
Şeyh Galib

Kıymetî
Levni
Nuri
Fasihî
Kaba-sakal Mehmet.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-108/2

XIX. Asır

Leskofçalı Galib
Hersekli Arif Hikmet
Enderunlu Osman Vasıf
Keçeci-zade İzzet Molla
Namiik Kemal

Decai-zade Ekrem

Nağme-i Seher (1872)
Yadigar-ı Şebab (1874)
Zenzeme I. (1883)
Zenzeme II, III. (1885)
Pejmürde (1894)
Tefekkür (1888)

Abdülhak Hamit

Makber (1885)
Ölü (1922 son basımı)
Hacle (1887)
Bunlar Odur
Divaneliklerim

Dertli
Bayburtlu Zihni
Erzurumlu Emrah

XX. Asır

Cenap Şehabeddin

Hüseyin Siret

Loyal-i Gürizan (1904)
Bağ Bozumu (1928)
~~Lane-i Melal (1908)~~

Hüseyin Suat

Lane-i Melal (1908)

Süleyman Nazif

Faik Âli

Fani Teselliler (1909)

Ahmet Haşim

Göl Saatleri (1921)
Peyale (1928)

Yahya Kemal Beyatlı

Mehmet Akif

Safahat

Faruk Nafiz

Şarkın Sultanları (1917)
Dinle Neyden (1918)
Çoban Çeşmesi (1928)
Suda Nalkalar (1928)
Bir Ömür Böyle Geçti (1932)
Akar Su (1937)

Şükrü Nihal

Ali Mümtaz

Bir Gemi Yelken Açtı (1926)

- Ahmet Kutsi Tecer
Şiirler (1932)
- Halide Nusret Zorlutuna
Gecedен Таşан ,ertler (1930)
- Ömer Bedreddin Uşaklı
Deniz Sarhoşları (1926)
Yayla Dumani (1934)
Sarıkoz Mermerleri (1940)
- Necip Fazıl Kısakürek
Örümcek Ağı (1925)
Kaldırımlar (1928)
Ben ve Ötesi (1932)
- Cahit Sıtkı Karancı
Ömrümde Sükût (1943)
Otuzbeş Yaş (1943)
- Behçet Kemal Çağlar
Erciyaştan Kopan Çiğ (1932)
Burda Bir Kalb Çarpıyor (1933)
- Ziya Osman Saba
Sebil ve Güvercinler (1943)
- Fazıl Hüsnü Dağlarca
Havaya Çizilen Dünya (1935)
Çocuk Ve Allah (1940)
Daha (1943)
Taş Devri (1945)
Toprak Ana (1950)
Asu (1955)

Arif Nihat Asya:

Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor
Rübaiyyat-ı Arif (1956)
Kubbe-i Hadra (1956)

Seyrânî
Huzurî

.05

Didaktik Şiir

XI. asır

Yusuf Has Hâcib
Kudatkubilik

XIII. asır

Yügnekli Mahmut
Atebetülhakayık

Sultan Veled

Türkçe Şiirler

XIV. asır

Gülşehri
Mantıkuttayr

Aşık Paşa

Garibname

XV. Asır

Ferişte-oğlu
AşknameYazıcı-zade Mehmet
Muhammediye

XVI. Asır

Hakani
HilyeFakirî
Risale-i Tarifat

XVII. Asır

Gani-zade Nâdirî
Mi'râciyye

XVIII. Asır

Nabî
Hayriyye
Sünbül-zade Vehbî
Lutfiyye

XIX. Asır

Ziya Paşa
Harabat Mukaddimesi

XX. Asır

Ziya Gökalp
Yeni Hayat (1918)Mehmet Akif
Safahat'ın Fatih Kürsüsünde,
Süleymaniye Kürsüsünde, Hakkin
Pesleri ve Âsım gibi kitapları

.06

Tasvirî Şiir

XVI. asırdan itibaren yazılmaya başlamış olan Şehrengizler:
Lami'nin Bursa, Nazîgî'nin yine Bursa, Vahid-i Mahtûmî'nin Lâlezar şehrengizleri, yine XVI. asırda Tac-zade Cafer 'elebî'nin Hevesnamesi.
Muhtelif asırlarda yetişmiş şairlerin bilhas sa muhtelif şehirlere ait kaside başlangıçları ve bazı gazelleri alınabilir.
XIX. asırda Hamid'in Sahra'sı ile Mehmet Akif'in XX. asra ait eserlerinde raslanan tasvir şiiirleri.

.07

Hiciv ve Mizah

Yunus Emre
ŞathiyatKaygısız Abdal
ŞathiyatŞeyhî
"arname

6)

Gazali: Bazı şiirleri

Giifti
Feşrifatüşşuara

Ziya Paşa
"afername

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 29-108/2

Bunlardan başka sıralanması uzun sürecek olan Uyuz Destanı, Pire Destanı, Bekçi Destanı, Züğürt Destanı, Tezatlar Destanı gibi Halk Edebiyatında pek çok raslanan manzumelerle Bektâşî şairlerinin bir çoklarında bulunan şiirler bu araya konabilir.

82I

.I İlk(en eski) Türk şiiri (XI.-XIV. Asır)

Divan-ı Lûgatüt-Türk'teki parçalar
Yunus Emre
Dehhanî
Sultan Veled
Kadı Burhaneddin
Nesimi
Aşık Paşa
~~Süleyman Şakî~~
Gülşehri
Elvan Şirazi
Ahmedi

XV. Asır

Şeyhi
Ahmet Paşa
Necati
Mesihi

XVI. Asır

Zati
Hayali
Fuzuli
Baki
Nazmi (Edirneli)
Taşlıcalı Yahya
İshak Çelebi
"ayretî
"egani

Kayıkçı Kul Mustafa
Öksüz "ede
"ayali

XVII. Asır

Nef'i
Nev'i-zade Ataf
Şeyhülislam Yahya
Bahai
Vecdi
Neşatî
Azmi-zade Haletî

Karaca Oğlan
Pisr Sultan Abdal
Gevherî
Aşık Ömer

XVIII.Asır

Nedim
Şeyh Galib

Osman-Zade Taib
Seyyit Vehbi

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 038-108/2

XIX.Asır

Namık Kemal
Abdülhak Hâmit
Necai-zade Ekrem
Fikret
Cenab Şehabeddin
Mehmet Akif
Rıza Tevfik

XX.Asır

Ahmet Haşim
Yahya Kemal
Faruk Nafiz

Not: XX.Asır için ayrıca Lirik Şiir bölümüne bakınız.

822

Türk Dramı

.8

XIX.Asır

Şinasi
Şair Evlenmesi

Namık Kemal

Vatan Yahut Silistire
Zavallı Çocuk
Akif Bey
Gülnehâl
Celaleddin Harzemşah
Kara Bela

Abdülhak Hâmit

Macera-yı Aşk (1873)
Sabr ü Sebat (1874)
İçli Kız (1874)
Duhter-i Hindu (1875)
Sardanapal (1875)
Tarık (1875)
Nesteren (1876)
Eşber (1879)
Nazif (1877)
Abdullahıssagır
Finten (1876)
İbn Musa (1881)
Zeyneb (1887)

Şemseddin Sami

Besa (1874)
Gâve (1876)

Manastırlı Rifat

Görenek (1873)
Ya Gazi Ya Şehit (1874)

Abdülhak Hâmit

İlhan (1913)
Turhan (1916)
Tezer (1917)

Aka Gündüz

Yarım Türkler (1919)
Muhterem Kaatil (1914)

Hüseyin Suat

Kirli Çamaşırlar (1911)

İbnürrefik Ahmet Nuri

Hisse-i Şayia
Ceza Kanunu

Reşat Nuri Güntekin

Eski Rüya (1923)
Gazeteci Duşmanı (1925)
Ümidin Güneşi (1925)
Taş Parçası (1926)
Hançer (1927)
Ümit Mektebinde (1931)
Bir Köy Hocası (1931)
Bir Akır Eğlencesi (1931)
Eski Borç (1928)
Hülleci (1935)
İstiklal (1932)

Necip Fazıl Kısakürek

Tohum
Bir Adam Yaratmak
Sabır Taşı
Para
Nam-ı Diğer Parmakız Sa-
lih

Ahmet Kutsi Tecer

Köşebaşı

823

Türk Roman Ve Hikâyeleri

Not: XIX. Asra gelinceye kadar hikâyelerin ekserisi man-
zum olduğundan aşağıda sayılanlar hep manzum hikâ-
yelerdir.

XIV. Asır

Şeyh-oğlu

Hürşit ve Ferruhşad

Hoca Mes'ut

Süheyl ü Nevbahar

Ahmedî

İskendername

XV. Asır

Şeyhi

Husrev ü Şirin

Ak Şemseddin-zade Hamdi

Yusuf Ve Züleyha

Âhî

Husrev Ve Şirin

9)

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-108/2

XVI. Asır
Fuzuli
Leyli vü Mecnun
Taşlıcalı Şehya
Hamse

XVII. Asır
Nev'î-zade Ataf
Hamse
Nabi
Hayrâbâd

XVIII. Asır
Şeyh Galib
Hüsni ü Aşk

Roman ve Hikâye

XIX. Asır
Ahmet Mithat
Letaif-i Rivayat
Hasan Mellah
Hüseyn Fellah
Eflatun Bey ile Hakım Âfendi
Paris'te Bir Türk
Namık Kemal
İntibah (1876)
ezmi (1880)
Sami Paşa-zade Pezai
Sergüzeşt (1887)
Küçük Şeyler (1891)
Nabi-zade Nâzım
Karabibik (1891)
Zehra (1896)
Seyyie-i Mesamüh (1891)
Âcaizade Ekrem
Araba Sevdası (1897)
Murat Bey
Turfanda mı yoksa turfamı (1891)
XX. Asır
Halit Ziya
Mavi Ve Siyah (1897)
Aşk-ı Memnu (1900)
Kırık Hayatlar (1924)
Hüseyn Cahit
Hayat-ı Muhayyel (1908)
Hayat-ı Hakikiyye Sahneleri
(1909)
Niçin Aldatırlarmış (1924)

Ahmet Hikmet
Haristan Ve Gülistan

Hüseyin Rahmi
İffet
Mürebbiye
Bir Muadele-i Sevda
Nimetşinas
Metres
Tesadüf
Şipsevdi
Gulyebani
Kadınlar Vaizi
Kuyruklu Yıldız Altında
Ben Delimiyim İzdivaç

Halide Edip Adı-var

Handan
İeni Turan
Ateşten Gömlek
Kalb Ağrısı
Zinonun Oğlu
Urun Kahbeye
İatarcık
Sinekli Bakkal
Döner Ayna

Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Bir Merencam
Rahmet
Kiralık Konak
Nur Baba
Hüküm Gecesi
Ankara
Sedom ve Gomore
Yaban
Panorama
Hep O şarkı

Ömer Seyfeddin
Külliyat

Aka Gündüz
Tank-Tango
Odun Kokusu
Dikmen Yıldızı
Bu Toprağın Kızları

Reşat Nuri
Çalikuşu
Dudaktan Kalbe
Danga
Yeşil Gece
Acımak
Gizli El
Akşam Güneşi
Bir Kadın Duşmanı
Yaprak Dökümü
Kızılçık Dalları
Gök Yüzü
Eski Hastalık

Peyami Safa

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu
Fatih-Harbiye
Matmazel Noralyanın Koltuğu

Refik Halit

Memleket Hikâyeleri
Gurbet Hikâyeleri
Yezidin Kızı
Anahtar

Sait Faik

Lüzumsuz Adam
Mahalle Kahvesi
Sarıç
Havada Bulut
AZ Şekerli
Tüneldeki Çocuk
Mahkeme Kapısı

Ahmet Hamdi Tanpınar

Abdullah Efendinin Rüyalara
Yaz Yağmuru
Huzur

Orhan Kemal

Sarhoşlar
Baba Evi
Cemile

Yaşar Kemal

Teneke

824

Türk Edebiyatı

.3

Kâtip Çelebi
Mizanülhak

.7

Namık Kemal
Makalat-ı Siyasiyye Ve
Edebiyye

Ziya Paşa
Şiir Ve İnşa

.8

Halit Ziya Uşaklıgil
Sanata Dair I,II,III.
Cenap Şehabeddin
Evrak-ı Eyyam
Nesr-i Harb Nesr-i Sulh

.9

Yakup Kadri
Okun Ucundan
Ergenekon I,II

Refik Halit
Bir İçim Su

Falih Rifki
Roman
Eski Saat

12)

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 029-108/2

Ahmet Haşim

Bize Göre
Gurebahane-i Laklakak
Frankfurt Seyahatnamesi

825 Türk Nutuk Ve Hitabeleri

- .9 Hamdullah Suphi Tanrıöver
Dağ Yolu
Güne Bakan
- Kemal Atatürk
Nutuk
Söylev Ve Demeçler
- İsmet İnönü
Söylev Ve Demeçler

826 Türk Mektupları

- .7 Abdülhak Hamit
Mektuplar I,II.
- Namık Kemal
Mektuplar (toplanmamıştır)
- Recai-zade Ekrem
Mektuplar (Toplanmamıştır)
- Ahmet Mithat-Muallim Naci
Muhaberat ve Muhaverat
- .9 Ziya Gökalp
Malta Mektupları

Not: Çagatay Uluçay'ın neşrettiği 'Haremden Mektuplar' bu arada zikredilebilirse de bunlar muhtelif asırlara ait bulunmaktadır.

827 Türk Hiciv Mizah Ve Nüktesi

- .2 XIV. Asır Nasreddin Hoca Fıkraları, Bektâşi Fıkralar
- .3 XV. Asır Molla Lutfi
Uslu Münazarası
- .4 XVI. Asır Lamii
Letaif Mecmuası
Nefsülemir-name
Gazeli
Bazı Gazelleri
- Niksari
Nefsülemir-name
- Zati
Letaif Mecmuası
- .5 XVII. Asır Güfti
Teşrifatüşşuara
- İncilli Çavuş
Fıkraları
- Bekri Mustafa
Fıkraları
- Nef'i Sık . Sih am-ı Kaza

13)

.7

XIX. Asır

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi

No 089-108/2

Süruri
Mezliyyat

Ziya Paşa
Zifername

Ali Bey
Lehcetülhakayık

.8

XX. Asır

Orhan Seyfi
Fiskeler

Eşref
Külliyat

Halil Nihat
Ayine-i Devran

Fazıl Ahmet
Divançe-i Fazıl

Şefik Halit
Guguklu Saat
Kirpinin Dedikleri

تمدن و فرهنگ ترکیه

ابتدا باید بزرگان ترکی بپردازیم. این زبان مثل اغلب زبانهای معدوم نتیجه تحول متعادی بوده و انعکاس آثار مختلفی است که در تاریخ ترکیها را متأثر ساخته است. یکی از مهمترین این آثار فرهنگ اسلامی است که برای مدت یک هزار سال ترکیها وابسته بدان بودند. باین ترتیب بسیاری از لغات فارسی و عربی در زبان ترکی استعمال میشود ولی این مسئله سبب نشده است که ترکی یکی از شعبات فارسی یا عربی محسوب شود هم چنانکه فرضاً خط و لغات عربی زبان فارسی را جزو عربی ساخته است. ترکی زبانی پرمایه و پیوند پذیر است آنچه از دیگران طریقه میکند به هیئت و معنای ترکی درآمده و بی آنکه اصالت زبان را لطمه بزند آنرا مستغنی میسازد. در این اواخر ترکیها هم مثل ایرانیها سعی کردند ~~از زبان فارسی~~ که از زبان خود لغاتی را که اصل خارجی داشت حذف کنند و بجای آنها لغات خالص ترکی بگذارند. این نهضت با وجود زیاد رویهای گوناگونی بر روی هم منافع بسیاری به بار آورده و زبان ترکی جدید را وسیله بیان صریح و مؤثری ساخته است. همین نظر را درباره ادبیات هنر و موسیقی ترکی میتوان اظهار داشت. ترکیها هم مثل ایرانیها و سایر ملل در مواقع مختلف بطرق گوناگون تحت تأثیر تمدن همسایگان خود قرار گرفته اند و فرهنگ ترکیها از بسیاری جهات و از لحاظ بسیاری رسوم و اصول با فرهنگ سایر ملل اسلامی جهان وجه اشتراک دارد و از این جهت مطلب نیایستی نتیجه گرفت که فرهنگ ترک تقلیدی است مثلاً چون شعرای مقبول و معروف ترک زبان داستان لیلی و مجنون را از ادبیات عربی و فارسی اقتباس کرده اند مانع از آن نشده است که اشعار آبدار پر ابتکاری در آن مضمون سروده باشند. مثل شاعر معروف ترک زبان یونس امری و میر طیب شیر نوائی و فضولی و باکی که از زمره شعرای بزرگ عالم سروده میشوند.

و بالاخره موضوع دیگری هم هست که آن غریبی شدن و یا باصطلاح خودمان فرنگی مآب شدن ترکان است. گرچه بهتر است اگر بگوئیم متجدد شدن. ترکیه کشور مستقلی است و در تمام طوب تاریخ هیچوقت تحت نفیاد و اطاعت ملت دیگری نبوده است و برعکس ترکیها بر بسیاری از کشورها حکومت کرده اند و راه رسم امروزی ترکیها هم نتیجه انتخاب آزاد مردان آن سرزمین است و مقصود از پیروی چنین اصولی ایجاد کشوری استقوی و خوشبخت و فنی و راه رسیدن باین هدف را قبول شده ها و کرده های فرب چه مادی و چه معنوی و انطباق آن با خصوصیات نوادی ترکیها میسازند و بکار بستن معرفت فنی و وارد کردن اصولی اساسی و اجتماعی فرب در اداره کشور که بدنبال همکاری نزدیک سیاسی با دول فرب صورت گرفته آن صیغه و خصوصیت ترکی را در ترکیه از بین نبرده و برعکس انقلاب ترکیه باعث شده است که خصوصیات ملی ترک خالص را بیشتر جلوه داده و شکی نیست که امروزه ترکیها بهر حال هر موقعی در تاریخ خود ترک مانده اند. همکاری ایشان با مغرب زمین نه از لحاظ تسلیم است و نه از لحاظ اطاعت بلکه همکاری آزادانه است که مبتنی بر منافع مشترک بوده و از آن بالا تر بر اساس اشتراکی است که در مفهوم ارزشها پیدا شده است.